

Rak rusoboký (*Faxonius rusticus*)

Anglické jméno: Rusty crayfish

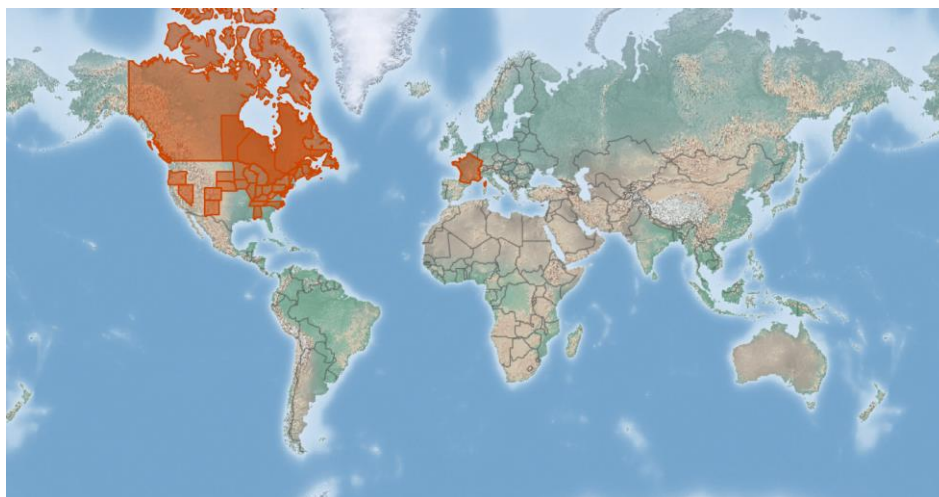
Čeleď: Cambaridae

Obr 1: Rak rusoboký. Foto: Tennessee Wildlife Resources Agency ©

Původ: Řeky a jezera v povodí řeky Ohio v USA.

Sekundární rozšíření: Rak rusoboký byl kromě dalších oblastí Severní Ameriky zavlečen do Evropy, kde byl v roce 2019 náhodně objeven v rybníku v departementu Aveyron v jižní Francii. Někteří jedinci již byli následně pozorováni i v přilehlých potocích až tři kilometry po proudu od rybníka. Hustota populace raka rusobokého v této oblasti se zdá být velmi vysoká, v roce 2021 bylo z tohoto rybníka odloveno více než 800 jedinců. Všichni jedinci byli navíc pozitivně testováni na račí mor, přičemž u některých dosahovala infekce vysoké úrovně, což představuje značné riziko pro původní druhy raků.

Obr 2: Výskyt rak rusobokého. Foto: CABI Compendium

Rozšíření v ČR: Není znám výskyt ve volné přírodě.

Cesty zavlečení: Okolnosti výskytu raka rusobokého v jižní Francii nejsou známe. Pravděpodobně zde byl záměrně vypuštěn člověkem, jako je tomu u většiny introdukcí raků v Evropě. Mimo původní oblast výskytu v Americe se raci rozšířili především v důsledku obchodu s okrasnými rostlinami a akvakulturami.

Popis: Rak rusoboký má hnědozelené tělo s tmavými, rezavě červenými skvrnami po obou stranách krunýře (nejsou ale vždy přítomny). Má malé rezavé skvrny na břišních segmentech a velká klepeta, které při sevření vytváří oválnou mezeru. Délka těla je obvykle 10 cm (bez klepet), samci bývají větší než samice. Pohlavně dospívá po dosažení délky 3,5 cm.

Obr 3: Rak rusoboký. Foto: Maud Laffitte

Možnosti záměny: V Severní Americe existuje více než 60 druhů *Faxonius*. Nejvíce podobný je druh *F. juvenilis*, který se ale v Evropě nevyskytuje. Stejně tak rak statný (*Faxonius virilis*) je zbarven více do modra než rak rusoboký, nemá rezavé skvrny a má širší a kratší klepeta s výraznými žlutými hrbolky a celkově má klepeta méně hladká. Z raků rodu *Faxonius*, kteří se vyskytují v evropské přírodě, je možná záměna s rakem pruhovaným (*F. limosus*), který má výrazné hrboly a ostny po stranách krunýře, naopak v těchto místech nenajdeme rezavé skvrny.

Obr 4: Rak pruhovaný. Foto: Jiří Neudert

Riziko: Jedná se o velmi agresivní druh, který se živí vodními rostlinami, jikrami ryb a drobnými bezobratlými, čímž přispívá ke snižování druhové rozmanitosti a ovlivňuje potravní vztahy vodních organismů. Je významným přenašečem račího moru a zdá se, že rak rusoboký je mnohem více infekční než některé jiné nepůvodní druhy raků jako např. rak signální (*Pacifastacus leniusculus*). Rak rusoboký také navíc vykazuje velkou reprodukční schopnost. Z výše uvedených důvodů lze tento druh raka označit za nejnebezpečnější ze všech ostatních zavlečených amerických druhů raků.

Likvidace: Existuje-li stabilní populace raků v říčním korytě či větší vodní ploše, je eradikace prakticky nemožná. Pasti mohou pouze zmírnit populační nárůst v oblasti. Používání otrávených návnad, elektrického proudu či biocidních přípravků je dosti nákladné (musí probíhat dlouhodobě) a není dostatečně druhově specifické, takže jsou těmito aktivitami ohroženy i jiné druhy. Podstatné je tedy zabránit přesunu a zavlečení raka rusobokého do nových lokalit. Ve Francii se z tohoto důvodu přistoupilo k vypouštění rybníku a následně byl proveden intenzivní odchyt.

K přirozeným predátorům raka rusobokého patří okouni, okounci, candáti či kajmanky dravé. Přirození predátoři druhu v našich podmínkách by mohli být některé dravé druhy ryb (úhoř, okoun), vydra, volavky, ledňáček, z introdukovaných druhů také mýval severní či norek americký

Zdroje:

Durland Donahou A., Conard W., Dettloff K., Fusaro A., Sturtevant R., 2025. *Faxonius rusticus* (Girard, 1852): U.S. Geological Survey, Nonindigenous Aquatic Species Database, Gainesville, FL. <https://nas.er.usgs.gov/queries/FactSheet.aspx?speciesID=214>

Laffitte M., Baudry T., Guilmet M., Andrieu T., Poulet N., Duperray T., Carine D., Collas M., Moumen B., Grandjean F. (2023) A new invader in freshwater ecosystems in France: the rusty crayfish *Faxonius rusticus*. *BiolInvasions Records* 12(2): 457–468.

Tricarico, E. 2019. *Faxonius rusticus* (rusty crayfish). CABI Compendium.
<https://www.cabidigitallibrary.org/doi/10.1079/cabicompendium.72037>

A new crayfish introduction (2023). EASIN.
<https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin/News/DetailNews/4eb888e2-0bc4-45c3-81b8-df9fd089b53b>

Obr. 1: Tennessee Wildlife Resources Agency

(<https://nas.er.usgs.gov/queries/factsheet.aspx?SpeciesID=214>)

Obr. 2: CABI Compendium. <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/10.1079/cabicompendium.72037>

Obr. 3: Maud Laffitte (<https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin/News/DetailNews/4eb888e2-0bc4-45c3-81b8-df9fd089b53b>)

Obr. 4: Jiří Neudert, Fotoarchiv AOPK ČR

Citace: Čolobentičová L. 2025. Rak rusoboký (*Faxonius rusticus*), informační karta, AOPK ČR.
Dostupné na: <https://invaznidruhy.aopk.gov.cz/invazni-druhy-z-unijniho-seznamu>